

KLASSEKAMPEN

Medier

— Firkantet tolkning av NTB

NTB viser til åndsverkloven når de sender ut straffegebyrer til privatpersoner. Jurist Anine Kierulf synes de tolker loven for strengt.

Mylena Kifle
28. aug.

Tviler på NTB-praksis: Jurist Anine Kierulf sier det kan framstå som om NTBs tolkning av åndsverkloven er for streng. I verste fall kan det ha en negativ effekt på ytringsfriheten, ifølge Kierulf. Foto: Tom Henning Bratlie

Nyhetsbyrået NTB har siden 2020 tjent 13 millioner kroner på å kreve penger for ikke-godkjent bruk av bildene deres. [Tirsdag skrev Klassekampen](#) om privatpersoner som har fått gebyrer på opptil 5000 kroner for skjermdumper av avisartikler.

NTB

Jurist Anine Kierulf mener NTBs tolkning av åndsverkloven i noen tilfeller framstår for streng.

– Det virker som en litt firkantet tolkning av NTB. Det er bra at de passer godt på fotografenes åndsverk, men spørsmålet er om man blir for nidkjær, sier hun.

Flere jurister Klassekampen har snakket med, mener NTBs automatiserte betalingskrav kan være uheldige.

– Skremmes til å betale

Siden 2019 har danske Copyright Agent, på vegne av NTB, sporet opp nyhetsbyråets bilder ved hjelp av ny teknologi. Finner de bilder som er brukt uten tillatelse, sender de automatisk et betalingskrav.

Kierulf mener en slik praksis kan overse viktige nyanser.

– Gjengivelsen må jo tolkes. Det er stor forskjell på rein reproduksjon av et verk og å bruke en skjermdump av NTBs bilde som referanse, eller for å illustrere spørsmål som er gjenstand for offentlig diskusjon, sier hun.

Forfatter og blogger Gunnar R. Tjomlid fikk i 2023 tre betalingskrav på totalt 12.000 kroner. Nyhetsbyrået droppet imidlertid to av dem da han argumenterte for at bildene var faksimiler og innenfor sitatretten.

Dette beviser at NTB kaster ut et for vidt nett når de sender pengekrav, uttalte Tjomlid til Klassekampen tirsdag.

– *Tror du det stemmer at NTB kaster ut et for vidt nett, Kierulf?*

– Det kan ikke jeg ta stilling til. Men det er i tilfellet uheldig. Dette er ikke helt opplagt juss, så lovdige borgere vil kunne skremmes til å betale uten å sjekke videre. Det er dumt hvis de ikke egentlig hadde trengt å betale.

– *Kan denne praksisen virke negativt på ytringsfriheten?*

– Ja, absolutt. Hvis sitatretten uthules, kan det gå utover den offentlige diskusjonen. Nå kan man diskutere mye uten å bruke faksimiler, men i prinsippet er det et inngrep i ytringsfriheten til den som siterer og lesernes informasjonsfrihet, sier Kierulf.

Advokat er «sterkt kritisk»

Thomas Rieber-Mohn, advokat og partner i CMS Kluge, har doktorgrad i opphavsrett og skrevet bok om åndsverkloven. Han mener NTB trolig tolker sitatretten riktig, men peker på en annen paragraf i åndsverkloven som nyhetsbyrået kan bryte med:

«Den som forsettlig eller uaktsomt gjør inngrep i en annens rett eller på annen måte overtrer denne loven, skal betale til den forurettede.»

– For å bli økonomisk ansvarlig må man enten forsettlig eller uaktsomt ha gjort inngrep i en annens rett. Man kan reise betimelige spørsmål om hvorvidt skyldkravet her er oppfylt, sier Rieber-Mohn.

«Det NTB heller kan gjøre, er å be om at bildet fjernes.»

— Thomas Rieber-Mohn, advokat

Man kan nemlig argumentere for at privatpersonene som har publisert faksimiler av avisartikler, har handlet i god tro.

– Vilkåret for økonomisk ansvar i denne situasjonen er at det er rimelig at den godtroende brukeren må betale. Dette er noe helt annet enn automatikk og forutsetter en konkret rimelighetsvurdering av hvert krav som fremmes, sier Rieber-Mohn.

– Jeg stiller meg derfor sterkt kritisk til en praksis som går ut på å sende betalingskrav basert på en rein konstatering av at et bilde er brukt, for eksempel ved å publisere en faksimile, noe som synes å være NTBs praksis. Det de heller kan gjøre, er å kreve en stans i krenkelsen og be om at bildet fjernes.

Jurist fikk betalingskrav

Da Klassekampen ringer jussprofessor Torger Kielland for å høre hvordan han vurderer NTBs tolkning av åndsverkloven, viser det seg at også han har mottatt et betalingskrav fra nyhetsbyrået.

Kielland driver en fagblogg og fikk for noen år siden krav om å betale for et NTB-eid bilde han hadde publisert på bloggen.

– Jeg skrev tilbake at bildet var brukt i tilknytning til en faglig tekst og dermed var et lovlig sitat.

Da droppet Copyright Agent kravet. Kielland mener likevel at NTB stort sett tolker åndsverkloven riktig.

– Jeg tror at mange av dem NTB sender faktura til, har lastet opp et bilde på sosiale medier uten tilknytning til egen tekst, samtidig som de lenker til den opprinnelige artikkelen i kommentarfeltet. Da er det vanskeligere å argumentere for at det er et lovlig sitat.

Han er heller ikke kritisk til Copyright Agents automatiserte krav.

– Det vil medføre en del arbeid å sjekke alle kravene før de sendes ut. Jeg har derfor forståelse for at man heller vurderer innsigelser fra mottakerne i etterkant, sier Kielland.

– *Man da risikerer man at noen som ikke har gjort noe ulovlig, betaler?*

– Copyright Agent bør nok være mer oppmerksomme når de sender krav til privatpersoner og holde muligheten åpen for at bruken kan være lovlig.

– **Vi er runde i kantene**

Joakim Nilsson, kommersiell direktør i NTB, er uenig med Anine Kierulf om at de tolker loven strengt.

– Tvert imot har vi historisk sett vært ganske runde i kantene. Vi vil ikke legge noen demper på samfunnsdebatten, men vi vil at folk holder seg innenfor norsk lov. Det er mulig å delta i debatter lovlig, for eksempel ved å lenke til artikler.

Han mener at det å publisere en skjermdump av et NTB-bilde er like ulovlig som å laste ned og publisere bildet alene. NTB har rådført seg med advokat Jon Wessel-Aas, forteller Nilsson.

– *Hvorfor er betalingskravene automatisert?*

– Copyright Agent kan ikke manuelt sjekke alle nettsider og sosiale medier. Men vi har en oversikt over hvem som faktisk har kjøpt lovlig lisens, sier han.

– *Kan dere bevise at de som har gjengitt et bilde, har gjort det forsettlig eller uaktsomt? Bør de ikke heller få beskjed om å fjerne bildet?*

– Ja, hadde det bare vært privatpersoner som ikke har noen spesiell grunn til å kjenne til åndsverkloven. Men proffe aktører, som bloggere, som selv publiserer på digitale plattformer, bør ha en viss kjennskap til dette, sier Nilsson.

– *Hva med privatpersonene som får straffegebyr?*

– Vi har ingen policy om å gå etter privatpersoner, men noen ganger er det sikkert vanskelig for Copyright Agent å skille. Da frafaller vi kravet.

KLASSEKAMPEN

